

Vladimir Sorokin

OPRIČNIKOV DAN

prevedla
Andreja Kalc

*Grigoriju Lukjanoviču
Skuratovu Belskemu,
imenovanemu Maljuta*

I.

Sanje so vedno iste: *hodim po polju brezkrainem, ruskem, ki se za horizont steka, belega konja vidim spre-daj, hodim proti njemu, čutim, da je ta konj poseben, konj nad konji, lepotec, vedun, urnih nog, pohitim, do-hiteti pa ga ne morem, pospešim korak, vpijem, kličem ga, nenadoma sprevidim, da je v tem konju – vse življe-nje, vsa moja usoda, vsa sreča, da ga potrebujem kakor zrak, tečem, tečem, tečem za njim, on pa se še naprej počasi oddaljuje, ne da bi koga ali kaj opazil, odhaja za zmeraj, odhaja stran od mene, odhaja na veke, odhaja enkrat za vselej, odhaja, odhaja, odhaja ...*

Prebudi me zvok mobilca:

Udarec z bičem – krik.

Še en udarec – stok.

Tretji udarec – hropenje.

Pojarok je to posnel v Tajnem uradu, v katerem so mučili vologdskega vojvoda. Ta glasba bi prebudila še mrtvega.

»Komjaga tu,« si prislonim hladen mobilec k toplemu zaspanemu ušesu.

»Pozdravljeni bodite, Andrej Danilovič. Moti vas Korostilev,« v slušalki oživi glas starega pisarja iz Veleposlaniškega urada in v istem hipu poleg mobilca v zraku vznikne njegov brkati zaskrbljeni ksiht.

»Kaj bi rad?«

»Naj si Vas drznem spomniti: danes zvečer se ima zgoditi sprejem albanskega veleposlanika. Zahtevana je prisotnost dvanajsterice.«

»Vem,« zagodrnjam, čeprav sem v resnici pozabil.

»Oproščam se, ker vas motim. Taka je služba.«

Mobilec odložim na nočno omarico. Kaj za vraga me ima veleposlanikov pisar opominjati na obveznosti!? Ah, saj res ... zdaj obred umivanja rok* opravljajo veleposlaniški. Pozabil sem ... Še z zaprtimi očmi spustim noge s postelje, stresem glavo: po včerajšnjem večeru je težka. Tipam za zvončkom, zacingljam. Slišati je, kako za steno Fedka skoči z ležišča, pohiti, ropota s posodo. Sedim s sklonjeno glavo, ki se ni pripravljena prebuditi: včeraj se ga je bilo spet treba nasekati do konca, čeprav sem se zaklel, da bom pil in snifal samo z domačimi, 99 priklonov kesanja sem daroval v Uspenski cerkvi, molil sem k svetemu Bonifaciju. Vse zaman! Kaj pa naj bi naredil, saj jaz ne morem reči *ne* tako visokemu činu, kot ga nosi Kiril Ivanovič. Pameten je. In ne škrtari z modrimi nasveti. Jaz pa, nasprotno od Pojarka in Sivolaja, pri ljudeh cenim značajnost in pamet. Napol svete besede Kirila Ivanoviča bi lahko poslušal v neskončnost, njemu pa se brez koke ne razveže ...

Vstopi Fedka:

»Pozdravljeni bodite, Andrej Danilovič.«

Odprem oči.

* *Oblika ritualnega umivanja rok, ki ga srečamo v različnih religijah. Del sodobnega pravoslavnega bogoslužja. (Op. prev.)*

Fedka stoji pred mano s pladnjem v rokah. Njegov ksiht je kot vsako jutro pomečkan in neprijeten na pogled. Na pladnju so vse medežije za preganjanje mačka: kozarec belega kvasa, šilce vodke, pol kozarca zelnice. Popijem zelnico. V hipu mi zakrcknejo ličnice, oči se zasolžijo, da se mi zamegli pogled na Fedkov rilec. Spomin se vsega – kdo sem, kje sem in zakaj sem tu. Počakam, da pridem k sebi. Nato se lotim šilca, zvrnem ga. Vodko splaknem še s kvasom. Podraži me v nosu.

Fedka spravi pladenj, počepne na koleno in mi pomoli roko. Oprem se nanj in vstanem. Fedka zjutraj smrdi huje kot zvečer. To je *dejstvo* njegovega telesa, in pred njim se ne moreš skriti. Šiba tu ne pomaga. Pretegujem se, stokam in stopam proti hišnemu ikonostasu, prižgem svetilko, spustim se na kolena. Molim jutranje priprošnje, darujem priklone. Fedka stoji v ozadju, zeha in se križa.

Ko končam molitev, se oprem na Fedko in vstanem. Stopim v kopalnico. Umijem si obraz z vodo iz vodnjaka, v kateri še plavajo koščki ledu. Pogledam se v ogledalo. Obraz je rahlo zabuhel, koren nosu pokrivajo modre kapilare, lasje so razkuštrani. Na sencih je videti prvo sivino. Prezgodaj za moja leta. Toda tako službo imamo, nimamo druge. Služenje državi je težko delo ...

Ko opravim veliko in malo potrebo, se spravim v džakuzi, nastavim program, glavo prislonim na topel udoben vzglavnik. Opazujem stropno slikarijo: dekleta na vrtu nabirajo višnje. To me pomirja. Opazujem njihove noge, košare z zreliimi višnjami. Voda polni

kad, peni se, brbota okrog mojega telesa. Vodka znatraj, pena pa od zunaj – spravljata me k sebi. Čez četrte ure se brbotanje zaustavi. Še malo poležim. Pritisnem na gumb. Vstopi Fedka z rjuho in haljo. Pomaga mi zlesti iz kadi, ovije me v rjuho, nato še v haljo. Stopim v obednico. Tanjuška že streže zajtrk. Na nekoliko oddaljeni steni je novičarski mehur. Dam glasovni ukaz:

»Poročila!«

Mehur se vklopi in čezenj se prelije modro-belordeča zastava Domovine z zlatim dvoglavim orlom na sredini, v ozadju donijo zvonovi Ivana Velikega. Posrkam malo čaja z malinovo marmelado in spremljam poročila: na severnokavkaškem predelu Južnega zidu okrajni upravniki in brambovci spet zasačeni pri kraji, cevovod na Daljnem vzhodu bodo vendarle zaprli vse do zahtevka Japoncev, Kitajci širijo svoja naselja v Krasnojarsku in Novosibirsku, sojenje menjalcem Uralske zakladnice se nadaljuje, Tatari gradijo *pametni* dvorec v čast vladarjevega jubileja, glave Ranocelniške akademije zaključujejo svoje delo na genu za staranje, Muromski ljudski goslači bodo nastopili z dvema koncertoma v Belokameni,* grof Trifon Bagrationovič Golicin je pretepel svojo mlado ženo, v Šent Petrogradu januarja ne bo bičanja na Senenem trgu, rubelj je glede na juan pridobil še pol kopejke.

Tanjuška postreže skutne ponvičnike, parjeno repo z medom, hladni kisli sadni močnik. Nasprotno od

* *Metaforično poimenovanje za Moskvo, tu mišljeno predvsem kot prestolnico Nove Rusije. (Op. prev.)*

Fedke je Tanjuška lepa na pogled in blagodišeča. Njena krila prijetno šelestijo.

Močan čaj in močnik iz jagod mahovnice me dokončno povrneta k življenju. Zajame me odrešujoče znojenje. Tanjuška mi poda lastnoročno izvezeno servieto. Otrem si obraz, vstanem od mize, pokrižam se, Gospodu se zahvalim za jedačo.

Čas je, da se lotim dela.

Brivec je že tu, pričakuje me v garderobi. Napotim se tja. Molčeči, čokati Samson se prikloni, nato me posede pred zrcala, zmasira mi obraz, vrat mi natre s sivkinim oljem. Njegove roke so neprijetne kakor pri vseh brivcih. In vendar se jaz načelno ne strinjam s ciničnim Mandelštamom – oblast nikakor ni »odvratna kakor brivčeve dlani«. * Oblast je prečudovita in privlačna kakor naročje zlate vezilje, ki ni še nikoli rodila. Roke brivca ... tu pa ne moreš nič – babe niso dobre za to, da bi nam še brade brile. Samson mi namoči lica s peno iz lilaste posodice znamke Džingiskan, ne razmaže je najbolj natančno, zgrabi britev, širokopotezno jo vleče po brusilnem jermenu, pridrži mi spodnjo ustnico in začne enakomerno in urno odstranjevati peno z mojega obraza. Ogledujem se. Moja lica niso več zelo sveža. V teh dveh letih sem shujšal za polovico puda. Podočnjaki so postali norma. Vsi mi smo kronično neprespani. Pretekla noč ni bila nobena izjema.

* Citat iz pesmi Osipa Mandelštama Ariosto, nastale v »italijanskem« obdobju v Starem Krimu leta 1933. (Op. prev.)

Njegove neprijetne roke mi na obraz položijo vročo brisačko, prepojeno z meto. Samson mi skrbno obriše obraz, na ličnice nanese rdečilo, skodra čop, naprši lak, izdatno nasipa zlat prah, v desno uho vdene viseč zlat uhan – zvonček brez kemblja. Take uhane nosijo samo naši. In nobena zemška, pisarska, strelska, poslanska, plemška drhal si niti za božično maškarado ne drzne nadeti takega zvončka.

Samson mi na glavo nabrizga Divje jabolko, molče se prikloni in odide. Opravil je svoje brivske naloge. Vtem se pojavi Fedka. Njegov rilec je kakor poprej pomečkan, vendar si je utegnil preobleči srajco, umiti zobe in roke. Pripravljen je, da pristopi k procesu mojega oblačenja. Dlan prislonim h ključavnici garderobne ormare. Ključavnica piska, v njej brlika rdeč ogenjček, hrastova vrata se pomaknejo vstran. Vsako jutro vidim vseh svojih 18 oblek. Pogled nanje mi izboljša počutje. Danes je običajen delovni dan. To pomeni, da potrebujem delovno obleko.

»Delovna,« rečem Fedki.

Obleko potegne iz ormare, začne me oblačiti: izvezeno belo spodnje perilo, rdeča srajca z ruskim ovratnikom in stranskim zapenjanjem, brokatni suknjič, obšit s kunjim krznom ter izvezen z zlatimi in srebrnimi nitmi, safianaste hlače, jalovkini rdeči škornji, okovani z medenino. Povrh brokatnega suknjiča mi Fedka nadene dolg vatiran kaftan iz grobega črnega sukna. Ošvrknem se v ogledalu, zaprem ormaro.

Stopim v predsobo, pogledam na uro: 8.30. Časa je še dovolj. Tam me že čaka spremstvo: njanja z ikono svetega Jurija Zmagovalca, Fedka s čepico in pasom.

Nadenem si čepico iz črnega baržuna, obrobljeno s soboljevino, pustim si opasati širok usnjen pas. Na njegovi levi strani je kinžal v medeninasti nožnici, na desni pa revolver Rebroff v lesenem toku. Njanja me vtem pokriža:

»Andrjušenka, naj te varuje sveta Mati Božja, sveti Nikolaj in vsi sveti starci Optinskega samostana!«

Njen zašiljeni podbradek se trese, modrikaste solzne očke gledajo ganjeno. Pokrižam se, poljubim ikono svetega Jurija. Njanja mi v žep porine molitev *Živ ob pomoči Vsevišnjega*, ki so jo nune Novodevičjega samostana na črn trak izvezle z zlato nitjo. Brez te molitve se nikoli ne odpeljem na izpolnjevanje *nalog*.

»Zmago nad zoprvalci ...«

Iz črne kamre kuka Anastasija: črno-bel sarafan, rdeča kita na desni rami, smaragdne oči. Po pordelih ličecih je videti: zaskrbljena je. Pogled je usmerila v tla, odločno se je priklonila in ob tem stresla ogromno oprsje, skrila se je za hrastov podboj. V meni pa v hipu pospešek krvi zaradi dekletovega poklona: preznojena temota noči pred včerajšnjo se je vsilila spominu, s sladkim stokanjem je oživila v ušesih, prižela se je s toplim mladim telesom, vroče je zašepetala, s krvjo se je po žilah pognala.

A najprej – delo.

In dela je danes čez glavo. Pa še ta albanski veleposlanik ...

Stopim v vežo. Tam so se postrojili že vsi posli: govedarji, kuhinjska pomočnica, kuhar, hišnik, psar, stražar, oskrbnica:

»Pozdravljeni bodite, Andrej Danilovič!«

Priklanjajo se do pasu. Stopam mimo in jim kizam. Škripajo podnice. Odpahnejo mi kovana vrata. Stopim na dvorišče. Naredil se je sončen dan, hladen je. Čez noč je napršilo snega – po jelkah, po plotu, po stražarnici. Lepo je, ko je sneg! Zemeljsko sramoto skrije. In duša se zaradi njega nekoliko prečisti.

Zaradi sonca moram pripreti oči, opazujem dvorišče: kašča, senik, hlev, konjušnica – vse je zgledno, negovano. Z verige se hoče iztrgati kosmat ovčar, cvilijo hrti v pesjaku za hišo, v hlevu kikirika petelin. Dvorišče je pometeno do čistega, kupi skidanega snega so lični kakor velikonočni kolači. Pred vrati stoji moj merdžo 800 – škrlaten kot moja srajca, nizek, krepkih linij in bleščeč. Njegova panoramska kabina se lesketa na soncu. Poleg njega pa čaka konjušnik Timoha s pasjo glavo v roki, prikloni se:

»Andrej Danilovič, potrditev, prosim!«

Pokaže mi pasjo glavo, izbrano za današnji dan: kosmat volčjak, oči so se mu obrnile, jezika se je že dotaknilo ivje, zobje rumeni, krepki. Ustreza mi.

»Vozi!«

Timoha urno pritrdi glavo k odbijaču merdža, metlo pa k prtljažniku. Dlan pristavim h ključavnici vozila, panoramska streha se privzdigne navzgor. Sedem na polležeči sedež iz črnega usnja. Privežem se. Zaženem motor. Deščena vrata pred mano se odprejo. Odpeljem, drvim po ozki ravni cesti, obdani z zasneženimi starimi jelkami. Prelest! Čudoviti kraji. V vzvratnem ogledalu vidim svojo pristavo, kako se oddaljuje. Spodobna hiša, z dušo. V njej živim vsega pet mesecev, počutim pa se, kot bi se tu rodil in od-

raščal. Prej je posest pripadala tovarišu menjalcu iz Zakladniške uprave, Prohorovu Stepanu Ignatjeviču. Ko je med Veliko čistko zakladnice padel v nemilost in *se slekel*, smo ga vzeli v roke. Tistega vročega poletja je odletelo veliko zakladniških glav. Bobrova s še petimi prislugami smo po Moskvi vozili v železni kletki, potem smo ga mikastili z biči in obglavili na Rdečem trgu. Polovico teh iz zakladnice so poslali iz Moskve na Ural. Dosti dela je bilo ... Porohova so tedaj, kot je tudi treba, najprej popeljali z gobcem po gnoju, potem so mu v usta nabili asignacije, jih zašili, v ta zadnjo so mu vtaknili svečko in ga obesili na vrata pristave. Da bi se lotili tudi družine, za to pa ni bilo ukaza. Njegovo imetje so prepisali meni. Pravičen je naš vladar. In hvala Bogu.

II.

Pot zavije levo.

Zapeljem na rubljevsko traso avtoceste. Cesta je dobra, dvonadstropna, desetpasovnica. Zavijem na levi rdeči pas. To je naš pas. Državni. Dokler bom živ in bom služil vladarjevim zadevam, se bom vozil po tem pasu.

Avtomobili se umikajo, zavidajoč rdečemu merdžu opričnika s pasjo glavo. Primestni moskovski zrak presekam z žvižgom, pritiskam na plin. Policist na robu ceste mi salutira, izrazi spoštovanje. Dam glasovni ukaz:

»Radio Stara Rusija.«

Oživi v kabini mehak ženski glas:

»Bodite pozdravljeni, Andrej Danilovič. Kaj blagovolite poslušati?«

Novice sem že vse slišal. Zaradi mačka prosi duša dobre pesmi:

»Zapojte mi o stepi pa o orlu.«

»Izpolnjeno bo.«

Blagozvočno vstopijo ruski citrarji, kraguljčki se razsiplejo, zazveni srebrn zvonček, in:

Oh ti, široka stepa,*
steпа brezmejna,
široka se, mama,
razlega.

Oh, saj to ni orel v stepi,
ki se dviguje v zrak.
Oh, saj to se zabava, veseli
donski kozak.

Izvaja jo znameniti Kremeljski zbor. Poje silovito, dobro. Pesem zveni tako, da se ti začnejo kar solze nabirati. Merdža nese proti prestolnici, proti Belokamenu, za okni migljajo vasi pa pristave. Na zasneženih jelkah se lesketa sonce. In duša oživlja, očiščuje se, duhovne hrane prosi ...

Oj, ne leti, orel,
prenizko nad zemljo,
oj, ne sprehajaj se, kozak,
preblizu rečnih bregov!

Tako bi na krilih pesmi tudi zapeljal v Moskvo, pa me prekinejo. Kliče me Posoha. Njegov negovani gobec se pojavi v mavričnem okvirju:

»Da bi te ...« zagodrnjam in utišam pesem.

»Комжга!«

»Kaj je?«

* Citat starodavne ruske ljudske pesmi («Ой ты, степь широкая» / »Oh ti, široka steпа«). (Op. prev.)

»Beseda in dejanje vladarjevo!«

»No?«

»Naš plemič je pogrnil.«

»Kako to?«

»Ponoči jim ni uspelo, da bi mu podtaknili zaroto.«

»Česa ne poveš!? Zakaj pa nisi zinil prej, kurja pamet?«

»Do zadnjega smo čakali, a ima neprebojno varovanje, tri silake.«

»Ata ve?«

»Ne-a. Komjaga, sam povej Atu, jaz se bojim. Name je besen že zaradi trgovcev. Bojim se ga. Porihtaj, ne bom ti ostal dolžen.«

Pokličem Ata. Njegov široki, rdečebradi obraz se pojavi na desni strani volana.

»Ata, zdravo.«

»Živijo, Komjaga. Si pripravljen?«

»Jaz sem zmeraj pripravljen, Ata, naši pa so ga pihnilo mimo. Niso mu mogli podtakniti izdaje.«

»Zdaj ni več sile ...« reče in zazeha Ata, pri čemer pokaže zdrave, močne zobe. »Tudi brez izdaje ga lahko uničimo. *Gol* je. Zdaj pa tako: družine ne kvečite, si dojel?«

»Dojel,« prikimam jaz, izklopim Ata, vklopim Posoha. »Si slišal?«

»Slišal!« se olajšano zareži. »Hvala Bogu ...«

»Bog nima tu nič zraven. Vladarju se zahvali.«

»Beseda in dejanje vladarjevo!«

»In ne odlašaj, lenoba.«

»Saj sem že tu.«

Zavijem na prvo traso Uspenske. Tu so drevesa še višja od naših: stare, večne jelke. Veliko so videle v svojem življenju. One pomnijo, pomnijo čas Rdeče zmede, pomnijo čas Bele zmede, pomnijo čas Sive zmede, pomnijo tudi prepород Stare Rusije. Pomnijo celo Spremenitev. Mi razpademo v prah, v druge svetove odletimo, znamenite jelke pri Moskvi pa bodo stale in večno zibale svoje veličastno vejevje ...

No da, z žlahtnikom se torej zadeva tako razvija! Zdaj mu ni treba več niti podstavljati izdaje. Prejšnji teden se je enako zgodilo že s Prozorovskim, zdaj pa s tem ... Resno se je naš vladar lotil teh imenitnikov. A saj je prav tako. Če si ob glavo, potem ne boš objokoval las. Če si že poprijel za oje, se ne izgovarjaj, da se ti poje. Če si že zamahnil, potem tudi usekaj!

Pred seboj vidim dva naša v rdečih merdžih. Dohitim ju, nato pa upočasnim. Vozimo se eden za drugim. Zavijemo. Vozimo še nekaj časa in se nato upremo v vhodna vrata pristave plemiča Ivana Ivanoviča Kunicina. Pred vrati je osem naših avtomobilov. Posoha je tu, pa Krul, Sivolaj, Pogoda, Ohlop, Zjabel, Nagul in Kreplo. Ata je poslal *ta prve*, da uredijo zadevo. In prav je naredil. Kunicin je trd oreh. Veščina je potrebna, da se njega stisne.

Parkiram, stopim iz avtomobila, odprem prtljajnik, ven vzamem svojo leseno gorjačo. Stopim k našim. Pri miru so, čakajo na komando. Ata ni, to pomeni, da sem glavni jaz. Izmenjamo si službeni pozdrav. Pogledam proti ograji: po njenem obodu v smeri jelovja opazim strelce Tajnega urada; poslani so nam v pomoč. Obkoljena je bila pristava z vseh strani

že ponoči, po ukazu vladarjevem. Da ne bi ničvredna miš zbežala, da ne bi mogel niti komar zahrbtni zleteti mimo.

Toda krepke so plemičeve duri. Pojarok pozvoni, ponavlja:

»Ivan Ivanovič, odpri. Odpri po lastni volji, kot je zapovedano!«

»Brez dumskih uradnikov ne boste vstopili, morilci!« se zasliši iz zvočnika.

»Tako bo samo še slabše, Ivan Ivanovič!«

»Slabše ne more biti, pes!«

Kar je res, je res. Huje je samo še v Tajnem uradu. Ampak tja Ivanu Ivanoviču že ni več treba. Uredili bomo sami. Naši čakajo. Čas je!

Stopim k vratom. Opričniki utihnejo. Z gorjačo potolčem po durih prvič:

»Poguba tej hiši!«

Udarjam drugič:

»Poguba tej hiši!«

Opričnina se premakne:

»Beseda in dejanje vladarjevo! Slava!«

»Slava! Beseda in dejanje!«

»Beseda in dejanje!«

»Slava! Slava! Slava!«

Pojarka mahnem po rami:

»Deluj!«

Podvizala sta se Pojarok in Sivolaj, na kovana vrata sta pritrdila raketo za ognjemet. Vsi se umaknejo, pokrijejo si ušesa. Zagrmi, od hrastovih vrat se vse naokrog razletijo trske. Mi vdremo z gorjačami. Butnemo ob plemičevo stražo s svojimi kiji. Prepovedana

je obramba s strelnim orožjem, saj bi lahko strelci iz svojih pištol na hladne žarke vse pokosili. Po zakonu dume pa bo tistemu iz služinčadi, ki se bo s palico dvignil proti *napadu*, gorje prizaneseno.

Prerinemo se noter. Bogata je posest Ivana Ivanoviča, dvorišče ima veliko. Za zamahovanje bo prostora zadosti. Pričaka nas gruča stražnikov, pa še služinčad s kiji. Tri imajo na verigah pse, ki se poganjajo proti nam. Bojevanje s tako množico ni lahka naloga. Dogovarjati se bo treba. Priročno je, da s premetenim ščuvanjem vladarjeve zadeve gladko spelješ do rešitve. Roko privzdignem:

»Poslušajte!? Vašemu gospodarju se je usoda kljub vsemu že iztekla!«

»Vemo!« vpije straža. »Pred vami se bomo morali v vsakem primeru braniti!«

»Samo za hip počakajte! Naj vsak za dvoboj izbere enega moža izmed svojih! Če bo vaš močnejši, jo boste odnesli brez prask, skupaj z vsem svojim imetjem! Če pa bo silnejši naš, bo naša vsa vaša posest!«

Stražarji se zamislijo. In Sivolaj prida svoje:

»Dajte že no, privolite, dokler smo še prijateljsko razpoloženi! V vsakem primeru vas bomo namahali, ko bodo prispele okrepitev! Opričnini se nobena sila ne zmore upreti.«

Konec je njihovega posveta, zato zavpijejo:

»Dobro, kako se bomo spopadli, povejte.«

»Z golimi pestmi!« jim odgovorim.

Iz njihove skupine stopi duelant: orjaški govedar, gobec spominja na bučo. Odvrže svoj ovčji kožuh, ro-kavice si natakne, otre si smrklje. Toda mi smo bili

seveda pripravljene za tak preobrat – Pogoda svoj črni kaftan odvrže v Sivolajeve roke, čepico z obrobo iz kunčjega krzna s sebe kar strese, brokatni suknjič zvrže s sebe, ramena svoja junaška, ovita v škrlatno svilo, ogreje, stopi naprej. Proti Pogodu je v rokoborbi celo Maslo videti kot najstnik. Pogoda je čokat, širokopleč, težke kosti ima, pa močan in gibek oprijem. Težko ga je treščiti po njegovem gladkem ksihtu. Da pa on *sfašira* nasprotnika, to je zanj mačji kašelj. Neugnano pogleduje Pogoda proti nasprotniku, pripira veke, s svilenim paščkom se poigrava:

»Kako zdaj, dolgouhi, si pripravljen, da te premikastim?«

»Nemarno se ne hvalisaj, opričnik, ko se komaj odpravljajš na vojsko!«

Pogoda in govedar na razdalji krožita, eden drugega merita. In različno sta oblečena, in drugemu stanu pripadata, in različnima gospodoma služita, če pa pogledaš поблиže, sta oba iz istega ruskega testa zamešena. Ruska človeka, odločna.

Obstopimo ju, tesno, skupaj s posli. Na prizorišču dvoboja je to običaj. Tu so si vsi enaki – tako tlačan kakor tudi plemič, in tudi opričnik in tudi pisar. Pest je sama sebi gospodarica.

Smehlja se Pogoda, mežika govedarju, poigrava se s svojimi junaškimi pleči. In ne vzdrži mužik, plane z zamahom pesti, težke za cel pud. Pogoda rahlo počepne, govedarja pa vtem sune pod žličko z urnim sunkom. Oni za hip klecne, toda ulovi ravnotežje. Pogoda spet okrog njega zapeše, s pleči kakor brezsramna deklina pomiguje. Ziba se naprej in nazaj, iztegne svoj

rožnati jezik. Govedar ne ceni plesa, revska, pa spet zamahne.

A Pogoda ga prehiti – z leve v lice, z desne v rebra – hlest, hlest! Kako so tresknila rebra! Za cel pud težki pesti pa se sam spet urno izogne. Govedar zarjove kakor medved, zažuga s svojimi orjaškimi pestmi in zaradi tega izgubi bojne rokavice. Vse zaman: spet jo dobi pod žličko, pa naravnost v rilec – hrst! Umika se otrok, zibajoč se kakor medved. Roke sklene sprva, zarjuje, da tulež preseka hladen zrak. A vse je zaman: hlop, hlop, hlop! Pogoda ima hitre pesti: govedarjev ksiht je že krvav, skupilo jo je oko, tudi nos je spustil rdeč curek. Letijo škrlatne kaplje, kakor rubini se le-sketajo na zimskem soncu, padajo na steptani sneg.

Služinčad se omrači. Naši si pomignejo. Govedar se opoteka, ploska z razbitim nosom, pljuva zobni drobljenec. Še udarcev, še. Fantè se ritensko umika, maha, kakor da bi medved preganjal čebele. Pogoda pa ne počiva: Še! Še! Natančno in krepko bije oprič-nik. Naši žvižgajo, glasno psujejo. Zadnji udarec, ki zobe zmelje v zdrob. Govedar pade vznak. Stopi mu Pogoda z gizdalinskim škorenjcem na pleča, nož povleče iz nožnice pa šavsne po rilcu z zaletom – čirk! Kar tako. Za znanstvene raziskave. Sicer *zdaj* tega tudi ne bi več smel.

Na prelitih krvi bo zdaj vse steklo kot po maslu.

Odrevenela je služinčad. Dolgouhi je zgrabil svoj razrezani ksiht, skozi prste mu brizga kri.

Pogoda spravi nož, pljune na ranjenega, pomigne služinčadi:

»Fej! Rilec pa je ves krvav!«

To so *poznane* besede. Naši jih vedno izrečejo. Tako je *prišlo* v navado.

Zdaj pa je treba postaviti piko. Privzdignem gorjačo:

»Na kolena, dolgouhi!«

V takih trenutkih je vse takoj jasno. Oh, kako jasno je mogoče videti ruskega človeka! Obrazi, obrazi odrevenele služinčadi. Preprosti ruski obrazi. Rad jih gledam ob takih trenutkih, v *minuti resnice*. Zdaj so – zrcalo. V njem se zrcalimo mi. In zimsko sončece.

Hvala Bogu, ni postalo motno to zrcalo, v času ni potemnelo.

Pada služinčad na kolena.

Naši se sprostijo, premaknejo se. In takoj zatem – pokliče Ata: spremlja nas iz svoje moskovske palače:

»Dobro opravljeno!«

»Služimo Rusiji, Ata! Kaj naj s hišo?«

»Rušite!«

Zrušiti? To pa je novost ... Običajno smo zavzeto pristavo ohranili zase. In tudi služinčad je ostala ista pod novim gospodarjem. Tako je bilo tudi pri meni. Pogledujemo eden drugega. Ata kaže belozobi nasmeH:

»Kaj se obirate? Ukaz je bil: očistiti kraj.«

»Storjeno bo, Ata!«

Aha. Počiščen kraj. To pomeni, da je treba pognati *rdečega petelina*. Že dolgo ni bilo česa podobnega. A ukaz je ukaz. Ne smemo ga presoјati. Ukažem služinčadi:

»Vsak lahko odnese eno culo ropotije! Dve minuti imate!«

Takoj so vedeli, da je hiša pogubljena. Pohitijo, poprimejo, razpršijo se po svojih kotih, da zgrabijo svoje pičle pritikline, hkrati pa tudi vse, kar jim bo padlo pod roko. Naši pa ocenjujejo stavbo: rešetke, kovanata vrata, opečnate stene. Gradnja je temeljita. Zidava dobra, enakomerna. Okna so zastrta z zavesami, toda ne povsem: med špranjami pogledujejo ven urne oči. Domača toplina je tam, za rešetkami, toplina poslatvanja, pritajena, drgetajoča od predsmrtnega trepetta. Oh, sladko je prodirati v to udobje, sladko je od tam zbežati ta trepet poslednjega slovesa!

Služinčad si je nabrala po culo ropotije. Pokorno stopajo kakor naključni romarji. Spustimo jih k vratom. Tam pa, v preboju, dežurajo strelci s puškami na žarke. Zapušča služinčad pristavo, ogleduje se. Kar ogledujte se, sivouhi, nam tega ni žal. Zdaj je nastopila naša ura. Obstopimo zgradbo, z gorjačami udarjamo po rešetkah, po stenah:

»Hej!«

»Hej!«

»Hej!«

Nato pa jo trikrat obredemo v smeri gibanja sonca:

»Poguba tej hiši!«

»Poguba tej hiši!«

»Poguba tej hiši!«

Pojarok pritrdi raketo h kovanim vratom. Umaknemo se, ušesa si pokrivamo z rokavicami. Zaplameni raketa in vrat že ni več. A za prvimi vrati so druga, lesena. Poprime Sivolaj za svetlobni sekač. Zažvižga besneč modri žarek, upre se v vrata kakor tanka špičca – in treskne v vratih razpoko.

Vstopimo v notranjost. Vstopamo mirno. Zdaj hitenje že nič ne dopomore.

Znotraj je tiho, spokojno. Solidno hišo ima plemič, udobno. V sprejemnici je vse na kitajsko vižo: zapečki, preproge, nizki stolčki, vaze, visoke kakor človek, zvitki, zmaji na svili iz zelenega nefrita. Tudi novičarski mehurji so kitajski, upognjeni, uokvirjeni s črnim lesom. Po zraku plavajo vzhodne dišave. Moda, tu ni kaj. Povzpne se v nadstropje po prostornih stopnicah, prekritih s kitajsko preprogo. Tu so vonjave domače – diši po olju iz svetilk, po klenem lesu, starih knjigah, po baldrijanu. Ti brunasti hrami so prostorni, špranje so po običaju zadelane s predivom. Vse je obstavljeno s tkanimi in vezenimi brisačami, omaričami z ikonami, skrinjami, komodami, samovarji pa pečmi z vzorčasto keramiko. Razpršimo se po sobah. Nikogar nikjer. Pa ja ni zbežal, smrad!? Krožimo, po postelji udrihamo z gorjačami, razmetavamo perilo, platnene ormare rušimo. Gospodarja pa nikjer.

»Saj ni zletel po dimniku navzgor?« godrnja Posoha.

»Ni druge, skrivni prehod ima ta palača,« reče Kreplo in šari z gorjačo po predalniku.

»Ogrado so obkrožili strelci, ne more mimo,« jim oporekam.

Povzpne se še v mansardo. Tu je zimski vrt, stena je vodni slap, naprave za fitnes, observatorij. Zdaj imajo vsi observatorije ... Tega nikakor ne morem razumeti. Astrologija je seveda velika znanost, a kaj ima s tem opraviti teleskop? Saj to ni vedeževalska knjiga. Povpraševanje po teleskopih je v Belokameni prepro-

sto brezumno, nikakor se tega ne da s pametjo dojeti. Celo Ata si je dal v palači postaviti teleskop. Res pa je, da nima nikoli časa pogledovati vanj.

Posoha pa, kakor da mi bere misli:

»Skazili so se plemenitaši, pa menjalci tudi, v zvezde bulijo. Kaj bi oni radi tam videli?«

»Mogoče Boga?« se posmehuje Krul in potrka po palmi z gorjačo.

»Ne skruni Boga!« hreščavo preglasi njegov glas Ata.

»Oprosti, Ata,« reče in se pokriža Krul. »Pretental me je zlodej ...«

»Kaj pa iščete po starem, fantje?« se ne more zadovoljiti Ata. »Vključite sledilec!«

Vključimo sledilec. Piska, kaže proti pritličju. Spustimo se navzdol. Sledilec nas vodi k dvema kitajskima vazama. Veliki sta vazi, višji od mene, zato stojita na tleh. Spogledamo se. Pomignemo si. Pokimam Krulu in Sivolaju. Tadvaj pa zamahneta z gorjačama po vazah! Porcelan se fino razleti, kakor bi bil zares lupina ogromnih jajc, zmajskih. Iz teh jajc pa se kakor kastorji in poluksi pokažejo plemičevi otroci! Kakor grah so se razsuli po preprogi – in planejo v jok. Trije, štirje ... šest. Vsi albin, biti morajo samo leto naražen, eden manjši od drugega.

»Glej, glej!« med hohotom izdavi nevidni Ata. »Česa se je domislil, slepar!«

»Od strahu se mu je čisto skodralo!« se reži Sivolaj proti otročadi.

Zlobno se reži. No, saj se mi otročičev po navadi ne dotaknemo ... Ne, če ne dobimo ukaza, naj se lotimo

še drobovja – v takih primerih pa seveda. Sicer pa nam ni do odvečne krvce.

Naši lovijo tuleče otročiče, kakor bi bili jerebice, enega za drugim primejo pod pazduho in jih odnašajo. Tam zunaj pa se je iz zavetišča za sirote že pripeljal hromi pooblaščenec Averjan Trofimič s svojim žoltim avtobusom. Poskrbel bo za otročad, ne bo dopustil, da bi jih pogubili, vzgojil jih bo v poštene državljane, kot se spodobi za našo državo.

Na otroško vpitje se kakor ribe na dobro vabo ulovijo plemenitaševe žene: soproga Kunicina ni zdržala, v svojem skrivališču je zaječala. Babja srca niso kamnita. Sledimo kriku – vodi nas v kuhinjo. Počasi vstopimo. Ogledujemo se. Dobro kuhinjo ima Ivan Ivanovič. Prostorna je in uporabno opremljena. In različne mize za rezanje, in štedilniki, in jeklene pa tudi steklene police s posodo in začimbami, pa umetelne peči z vročimi in hladnimi žarki, pa inozemska visoka tehnologija, domišljen prezračevalni sistem, prozorni hladilniki s talno osvetljavo, vseh sort nožev, na sredi pa – ruska lončena peč, široka, bela. Bravo, Ivan Ivanovič. Ni pravoslavne pojedine brez ščija pa kaš iz ruske peči! Se mar v inozemski pečici spečejo taki pirogi kakor v naši peči? Se mar mleko enako prekuha? In kraljevski hlebec? Ruski kruh je treba peči edino v ruski peči, to vam bo vsak revež vedel povedati.

Ustje peči je pokrito z bakrenim zaslonom. Trka Pojarok po zaslonu s skrčenim prstom:

»Sivi volk je prišel, piroške je prinesel. Tok tok, kdo se v peči skriva?«

Za zaslonom pa je slišati babje tuljenje in moško preklinjanje. Jezi se Ivan Ivanovič na ženo, ker ju je izdala s krikom. Jasno, kaj pa naj bi. Babe imajo občutljivo srce, zaradi tega jih tudi ljubimo.

Pojarok sname zaslon, naši pa primejo za kuharske klešče, žeželj, pa z njimi iz peči pred obličje Boga na svetlo drezajo plemiča s soprogo. Oba sta pomazana s sajami, upirata se. Plemiču nemudoma zvežemo roke, usta pa mu zapremo z zatičem. Poprimemo ga pod lakti in odženemo na dvorišče. Ženo pa ... z ženo pa se bo treba pozabavati. Tako se *običajno* naredi. Z vrvicami jo privežejo k mesarski mizi. Dobro ženo ima Ivan Ivanovič, sloko telo, lepa v obraz, prsata, ritasta, vroča. A najprej plemič. Vsi se spravimo iz hiše na dvorišče. Tam že čakata Zjabel in Kreplo z metlami, Nagul pa drži namiljeno vrv. Vlečejo opričniki plemiča za noge od vhodnega napušča h glavnim vratom na njegovo zadnjo pot. Zjabel in Kreplo z metlama za njim pometata sled, da ne bi v Rusiji ostalo nobenih sledov nasprotnika vladarjeve stvari. Nagul je že splezal na uvozna vrata, urno pripravlja vrv, ne obeša prvič sovragov Rusije. Vsi se postavimo pod vrata, na rokah dvignemo plemiča:

»Beseda in dejanje!«

Samo hip in že se zaziblje Ivan Ivanovič v zanki, zadrgeta, zahrope, zasope, zaprdi v prdeč pozdrav. Snamemo si čepice, pokrižamo se. Nato si jih spet natakemo. Čakamo, kdaj bo plemič dušo izpustil.

Tretjina naloge je opravljena. Zdaj pa žena. Vrnemo se v hišo.

»Ne do smrti!« kot vedno opozori Atov glas.

»Se razume, Ata!«

In ta del je strasten, za nas zelo potreben. Od nje ga se naše moči za premagovanje sovražnikov ruske države krepijo. In v tej *sočni* zadevi je potrebna temeljitost. Glede na položaj je treba začeti in *končati*. Tako se je obrnilo, da sem prvi jaz. Zvija se vdova že pokojnega Ivana Ivanoviča na mizi, vpije in stoka. Z nje stržem obleko, stržem čipkasto spodnjico, zapletajočo se. Pojarok in Sivolaj ji s silo poprimeta noge, bele, gladke, negovane, držita jih v zraku. Obožujem babje noge, posebno stegna in prste na stopalih. Tale od žene Ivana Ivanoviča so blede, hladna, nožni prstki pa nežni, skladni, z negovanimi nohtki, z rožnatim lakom so pokriti. Drgetajo nemočne noge v primežu krepkih rok opričnikov, prstki pa od napetosti in strahu drobno trepetajo, razprejo se. Pojarok in Sivolaj poznata mojo slabost – zatrepeta nežno žensko stopalo pred mojimi usti, vzamem med svoje ustnice drgetajoče prste, v njeno notranjost pa zarinem svojega gladkega *dihurja*.

Sladko!

Kakor živ rožnat prašiček na razkaljenem drogu trepeta in cvili vdova. Z zobmi se vsesam v njeno stopalo. Kriči in se zvija na mizi. Jaz pa temeljito in neuklonljivo izvajam *sočno* nalogo.

»Hej! Hej!« mrmrajo opričniki in se obračajo stran.

Pomembna naloga.

Potrebna naloga.

Dobra naloga.

Brez te zadeve je *zavzetje* enako konju brez jezdeca ... brez uzde ... konj beli, konj ... prelepi ... pame-

tni ... začarani ... konj ... nežni konj ognjeni ... sladki ... sladkorni konj brez jezdeca ... in brez uzde ... brez uzde ... z belim besom ... besom sladkim ... besom sladkorne uzde ... besom sladkorne uzde ... besom sladkorne uzde ... besom sladkorne uzde! ... aaaaa!

Sladko je spustiti svoje seme v notranjost žene državnega sovražnika.

Slajše je kakor samim sovražnikom sekati glave.

Padejo nežni vdovini prstki iz mojih ust.

Raznobarvne mavrice plavajo pred očmi.

Mesto prepustim Posohu. Njegov ud je zaradi všitega bisera podoben kiju Ilja Muromca.

Ohoho ... kako vroče ima zakurjeno plemič. Stopim ven, pod napušč pred vhodom, sedem na klop. Otročiče so že odpeljali. Od pobitega in porezanega govedarja so na snegu ostali samo brizgi krvi. Strelci postopajo okrog vrat z obešencem, ogledujejo se. Poiščem škatlico Rodine, prižgem. Bojujem se s to nemarno mohamedansko razvado. Čeprav sem zmanjšal število cigaret na sedem na dan, nimam moči, da bi nehal dokončno. Oče Paisij je molil zame, zapovedal je branje kanona za pokoro. Ni pomagalo ... Stelje se dim po hladnem vetrcu. Sonce kljub temu sije, mežikata si s snegom. Rad imam zimo. Mraz očisti glavo, bodri kri. Pozimi se v Rusiji državne zadeve hitreje odvijajo, delo gre od rok.

Posoha stopi pod napušč: mesnata usta so odprta, še malo pa bi slina kapljala, oslovske oči, svojega škrlatnega uda, izmučenega, nikakor ne spravi v šlic. Stoji, razkoračen, popravlja si obleko. Izpod kaftana

se skotali knjižica. Poberem jo. Odprem *Apokrifne pravljice*. Preberem uvod:

V tistih pradavnih časih v Rusiji sveti ni bilo nožev, zato so govedino rezljali s kurci možev.

Knjižica je oguljena od branja, zamaščena, da z njenih strani malone kaplja mast.

»Kaj pa ti bereš, predrznež?« rečem in mahnem Posoha s knjigo po glavi. »Če bo Ata to videl, te bo vrgel iz opričnine.«

»Oprosti, Komjaga, hudič me je zmešal,« mrmra Posoha.

»Po rezilu hodiš, bedak! To je zarotniško pohujšanje. Zaradi takih knjig so počistili Tiskovni urad. Si jo tam staknil?«

»Takrat nisem bil v opričnini. Dobil sem jo v hiši prav *tistega* vojvode in jo izmaknil. Nečista sila me je premamila.«

»Razumi, bedak, mi smo zaščitna jata. Um moramo ohranjati hladno, srce pa čisto.«

»Razumem, razumem ...« Posoha si pod čepico zdolgočaseno čohlja črnkasto grivo.

»Vladar ne trpi psovanja.«

»Vem.«

»Veš kaj, sežgi to pohujšljivo knjižico.«

»Sežgal jo bom, Komjaga, prisežem ti, kri...« obljuje in se pompozno pokriža, nato pa knjižico skrije.

Ven stopita Nagul in Ohlop. Ko se za njima zapirajo vrata, je slišati stokanje plemičeve vdove.

»Dobra kurba!« komentira Ohlop in pljune, in si potisne krzveno čepico na zatilje.

»Saj je ne mislijo obdelati do smrti, kaj?« vprašam in ugasnem ogorek ob klop.

»Ne, ne bi smeli ...« pristavi Nagul s svojim širokim nasmejanim obrazom in se usekne v ljubeče izvezeni beli robec.

Kmalu se pojavi tudi Zjabel. Po skupinskem je zmeraj vznemirjen in preveč zgovoren. Zjabel je kakor jaz, višjo izobrazbo ima, univerzitetno.

»Kakorkoli obračaš, je izjemno uničevati sovražnike!« mrmra in potegne na plano škatlico Rodine brez filtra. »Džingiskan je rekel, da je največji užitek na svetu premagati sovražnika, uničiti njihovo lastnino, jahati njihove konje in ljubiti se z njihovimi ženami. Moder človek je bil!«

V škatlico Rodine lezejo prsti Nagula, Ohlopa in Zjabla. Poiščem svoje po meri izdelano kresilo, dam jim, da si prižgejo s hladnim ognjem:

»Vse vas je povlekla ta vražja trava. Veste, da je tobak za vekomaj preklet na sedmerih svetih kamnih?«

»Vemo, Komjaga,« se nasmehne Nagul in povleče.

»Satanu kadite, opričniki. Hudič je naučil ljudi kaditi tobak, da bi se mu poklanjali z žgalnimi daritvami. Vsaka cigareta je kadilo v čast Nečistega.«

»Meni pa je neki odstavljene duhoven pravil: kdor kadi tobak, je Kristusov korenjak,« mi oporeče Ohlop.

»V mojem polku pa je stotnik zmeraj ponavljal, da se prekajeno meso dlje drži,« reče Posoha, zavzdihne in tudi on seže po cigareti.

»Bedaki ste vsi, praznoglavci! Naš vladar ne kadi,« jim pravim. »Ata je tudi nehal. Tudi mi moramo vzdrževati čistočo pljuč. In ust tudi.«

Kadijo molče, poslušajo.

Odrejo se vrata, ven stopijo preostali s plemičevo ženo. Privlečejo jo slečeno, otopelo, zavito v ovčji kožuh. Za naše je povaljati žensko samoumevna zadeva.

»Je živa?«

»Od tega se redko umre!« se nasmiha Pogoda. »Saj to ni natezalnica!«

Primem njeno vročo roko. Utrip je.

»Torej, babnico podtakniti njeni rodbini.«

»Se razume.«

Odnesejo jo. Treba bo postaviti piko. Pogledujejo opričniki proti stavbi: bogata je, polna vsega dobrega. A ko se pristava po vladarjevem ukazu zapiše *rušenju*, se pleniti ne sme. Tak je zakon. Vse dobrine dobi vladarjev *rdeči petelin*. Pokimam Zjablu, on je namreč zadolžen za požarne zadeve:

»Pristopi!«

Iz svojega toka vzame Rebroff in na cev natakne nastavek v obliki steklenice. Umaknemo se od hiše. Zjabel nameri v okno, izstreli. Treskne okence. Stopimo še dlje stran od hiše. Postavimo se v polkrog, iz nožnic potegnemo kinžale, dvignemo jih v zrak, nato jih spustimo in namerimo proti hiši sovraga:

»Poguba tej hiši!«

»Poguba tej hiši!«

»Poguba tej hiši!«

Eksplozija. Gosti plameni se valijo iz oken. Letijo črepinje, okvirji, celo rešetke, predmeti padajo na

sneg. Vnela se je pristava. V goste je k njej prišel vladarjev rdeči petelin.

»Bravo!« Atov obraz se pojavi v hladnem zraku znotraj mavričnega okvirja. »Strelce odpustite, sami pa k molitvi v Uspensko cerkev!«

Venec ozaljša konec. Ko si opravil delo, še zmoli smelo.

Stopimo skozi dvoriščna vrata in se pri tem umikamo obešencu. Za vrati pa strelci odganjajo glasnike. Ti stojijo s svojimi aparaturnami, hitijo snemat požar. Zdaj je to že mogoče. S Tiskovnim uradom smo zdaj, po spominskem novembru, v dobrih odnosih. Pomaham stotniku. Aparature merijo v požar in na obešenca. V vsaki hiši, v vsakem novičarskem mehuru prepoznajo in vidijo pravoslavni ljudje moč vladarja in države. Razumejo Besedo in Dejanje.

Kakor je rekel naš vladar:

»Zakon in red – na tem stoji in bo stala Sveta Rusija, ponovno rojena iz Sivega pepela.«

Sveta resnica!